

Tabu og hemmeligheter, ungdom

Innledning til lærerne

”Ikke én av dem ville sitte ned, eller spise noe som helst... Da jeg uttrykte min forbauselse over dette, var alt tabu, som de sa; dette ordet har en meget omfattende mening, men generelt kjennetegner det at ting er forbudt”

Dette er den britiske utforskeren James Cooks beskrivelse av de kulturelle praksisene til tonganeserne. (1777) Begrepet tabu stammer fra Tongo, fra ordet "tapu" som Cook oversatte med hellig, ukrenkelig, forbudt, urent eller forbannet.

Tabu er et kraftig forbud mot en bestemt handling bygd på troen eller forestillingen om at en slik oppførsel enten er for hellig eller forbannet for vanlige mennesker eller enkeltindivider, under trusselen om en overnaturlig, guddommelig straff. Slike forbud er til stede i bortimot alle samfunn. Både kristendommen og islam har bildeforbud, det vil si at det ikke er lov å lage bilder av Gud. Han er så hellig at et hvert forsøk på å avbilde Han vil resultere i en forminskning av den hellige. Dermed vil det være en krenkelse av

Guddommen. Jmfør reaksjoner på og debatten om Muhammed-tegningene som har versert. Dette skaper sterke reaksjoner selv om Muhammed ikke er en Gud, men en stor profet.

Ordet har blitt noe utvidet innenfor samfunnsvitenskapen til å inkludere sterke forbud knyttet til alle menneskelige områder hvor skikker, sedvane og aktiviteter er hellige eller forbudte, basert på moralsk bedømmelse eller religiøse forestillinger. Å «bryte et tabu» er vanligvis betraktet som upassende for samfunnet som helhet, ikke utelukkende for deler av en kultur. Selv om kannibalisme, mord og incest er tabu i de fleste samfunn, er ikke alle tabu universelle eller absolutte.

Når en aktivitet eller sedvane klassifiseres som tabu, kan den bli forbudt og overtredelsen er gjort kriminell. Overtredelser kan da straffes i domstol. Visse tabuer eller sedvaner forbys ved religiøs lov. Andre tabubrudd resulterer bare i skam og sosiale sanksjoner. Det vil være tabu å slippe en fis i et fint middagsselskap, men det er ikke forbudt. Det handler derfor til en viss grad om skikk og bruk. Tabuer strekker seg også til samtaler og diskusjoner om emner som er vanskelige og preget av tabu, noe som fører til erstatning av tabuord og bruk av overførte ord eller forskjønnede omskrivninger, eufemisme. I dagligspråket har tabu også betydningen «det vi

Gjennomføring i klassen

Mål for samlingen

Målene for LINK

Å bidra til styrket selvbilde

Å bidra til opplevelse av tilhørighet

Å bidra til mestring

Kompetansemål for samlingen

Kunnskap: at elevene lærer om ulike former for tabu.

At de vet om hvorfor man noen ganger må snakke om noe som er vanskelig

Ferdighet: at de tenker over hvem de kan snakke om det som er vanskelig i livet

Verdi: at elevene reflekterer om åpenhet om tabu er helsefremmende, og hva som eventuelt kan være bra med tabu. At åpenhet betinger trygge relasjoner

Innledningsritual

Start hver samling på samme måten. Spill gjerne musikk, tenn lys, pynt med blomster, håndhils på alle, eller gjør andre hyggelige ting. Poenget er å signalisere at dette er en link-time, og at link-timer er annerledes enn andre timer.

Dagens gullkorn

Alle forteller om en hyggelig ting de har opplevd siden sist samling. Husk at det er små og enkle hverdagsgledene vi er på jakt etter, ikke grense-sprengende happeninger.

Tema

Presentasjon av tema

Lærer presenterer dagens tema, helt kort. Si noen få setninger om hva samlingen skal handle om. Her kan man plukke ut noe av det som står i innledning til læreren. Innledningen skal bare spore elevene på tematikken og bør derfor ikke ta mer enn noen få minutter.

Vi snakker om tema

Alternativ 1:

Bruk gjerne utarbeidet PowerPoint (PP) som utgangspunkt for samtale om temaet. Under PP-bildene fins det støttespørsmål du kan bruke i samtalen med elevene. Du kan også lage egne spørsmål, men det er viktig at spørsmålene er åpne. De skal legge til rette for refleksjon og felles undring og utforskning. Vi er ikke på jakt etter fasitsvar, men ønsker at barn/unge skal få satt ord på egne tanker, følelser og meninger. Det ikke er et poeng å komme gjennom alle bildene.

Hvis elevene har mye å snakke om til de første bildene, er det viktigere å bruke tid på disse, enn å avbryte og forte seg videre for å rekke alt.

Til bildene leses det opp en tekst om latter og glede som helsebringende faktorer. Enkle setninger hentet fra innledningen til temaet.

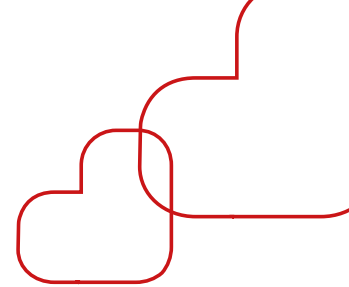
Alternativ 2:

Se <http://www.youtube.com/watch?v=OAh07Wx9ceE>. Det er en musikkvideo som handler om familievold. Det er Tonna Brix som har laget sangen og det de beskriver er selvopplevd. Den er sterk. Hvis dette alternativet benyttes anbefaler vi å hente inn en del av spørsmålene og kommentarene fra PP'en for å utvide forståelsen av begrepet.

Vi jobber med tema. Velg, vrak og tilpass

Her kommer mange ulike oppgaver du som lærer kan velge mellom. Det er ikke meningen å gjøre alt som er foreslått. Velg de oppgavene som passer best for din gruppe og for deg som gruppeleder. Vi anbefaler likevel at du velger oppgaver som gjør det mulig å jobbe med temaet på ulike måter, både gjennom aktivitet og samhandling, lek og latter og ikke bare gjennom å snakke.

Oppgaver

Tabukoppen min

La alle elever få ei bunke gule lapper og en hvit plastkopp. På koppen skal hver elev skrive sitt navn. På lappene skal de skrive ting de oppfatter er tabu for dem selv. En ting på hver lapp. De bretter lappene og putter de i koppen. Be elevene tenke på om det er lapper i koppen som de ønsker å bryte. Noen kan kanskje fortelles om her? Hvis noen vil, kan de få lov til å lese en slik lapp for de andre. Det må være de lappene som bare er litt pinlige. Andre lapper er kanskje veldig hemmelige, og kanskje ikke det engang er så lurt at alle får vite det. Men det kan være veldig viktig at noen får vite det.

Snakk med elevene om hvem som kan hjelpe en med disse vonde lappene/hemmelighetene. Er det noen i familien, venner, lærere, helsesøster, hjelpetelefoner, barnevern eller andre som kan hjelpe.

Ta nå et par nye lapper hvor du skriver navn på hvem du kan fortelle om dine hemmeligheter/tabuer til. Et navn på hver lapp. Putt lappene i koppen. Si til elevene at nå har du en kopp foran deg som forestiller deg. Inni den er det en del hemmeligheter og tabuer, noen er bare litt flau, mens andre kanskje er veldig vonde. Samtidig har du i koppen din navn på noen hjelpere som kan bidra for at du skal bli kvitt tabuene. Du bestemmer om de skal brukes, og i tilfelle når. Det er viktig å vite at de forsvinner ikke av seg selv, men du kan få hjelp til å bli kvitt de.

Pass på at koppene ikke blir liggende og slenge. De som vil kan ta med koppen sin hjem. De andre kan gi koppen til læreren. Hun samler alle i en stor pose og destruerer denne etter timen. Verken læreren eller andre skal kikke i posen!!

Tabu-skalering

Lag en kort brainstorming på hva elevene oppfatter som tabu. Be elevene plasser tabuene i den rekkefølgen de tenker er riktig, minst tabu i den ene enden og mest i den andre. Ikke nødvendigvis fordi de kjenner det slik selv, men sånn de oppfatter at det er i samfunnet i dag. Diskuter gjerne i smågrupper etterpå.

Tidens største tabu

Skriv et blogg-innlegg med overskriften Tidens største tabu. Elevene kan gjerne lese innleggene for hverandre.

Barnas alarmtelefon

Finn ut hva barnas alarmtelefon er, og hva den kan brukes til.

Ung.no

Gå inn på ung.no og søk på tabu. Du vil få opp mange ulike artikler, spørsmål og svar. Velg det du synes er interessant og les. Skriv gjerne noen stikkord som du kan føre inn i boka di.

Filosofiske spørsmål

For de som er ekstra glad i å filosofere.

- Hvorfor har ulike kulturer ulike tabu?
- Kan tabu være bra?
- Hvorfor skal vi bryte tabuer?
- Hvordan kan vi bryte tabuer?
- Konsekvenser av å bryte tabuer?

Bare for gøy

Det er et poeng at alle skal le i løpet av en link-time, også når vi snakker om vanskelige ting, ja kanskje særlig da.

Statuen

Formål: Øvelse i å tenke på positive opplevelser og uttrykke disse.

Utstyr: Ingenting

Grupper på 4-6 elever. La gruppen snakke sammen om hva som gjør de lykkelige. Hver gruppe skal lage en statue som illustrerer det de har blitt enige om. Statuen skal bestå av alle deltakerne i gruppa. De andre gruppene kan gjette hva statuene forestiller. Til slutt kan hver gruppe fortelle hva de ville forestille og hvordan de ønsket å uttrykke det.

Ei fjær og fem høns

Formål: lytte nøye, gjengi budskap presis, forstå hva som skjer når noe går gjennom mange ledd

Utstyr: Ingenting

Elevene står i ring. En elev begynner å hviske ei setning til naboen. Naboen må lytte nøye, for det er ikke lov å gjenta det som er hvisket. Når setningen har gått hele runden, skal sistemann si høyt hva han hørte. Stemmer det med første setning? Er dette det samme som skjer med rykter?

Sanger

Lytt til disse:

<http://www.youtube.com/watch?v=tKLbDbyrXTo>

<http://www.youtube.com/watch?v=OAh07Wx9ceE>

Oppsummering

Som oppsummering anbefaler vi krøll-og-kast-oppgaven, eller velg 3 ting.

Krøll-og-kast

Krøll-og-kast-oppgavene finner dere i opplegget for samlingen. Elevene skal svare på spørsmålene anonymt og krøller arket sammen. Spør så hvem som vil være dagens skyteskive. Vedkommende stiller seg opp med ryggen mot gruppa. Resten peper skyteskiva med papirballene sine. Skyteskivas privilegium er at hun/han får lese opp noen av svarene, kanskje tre ark er passelig? Hvis det er populært å være skyteskive, er det viktig at dette går på omgang. Noen synes det er stas når deres svar blir lest opp og vil gjerne si det, andre vil helst ikke gi seg til kjenne. Begge deler er helt greit. Det er lov å komme med positive kommentarer til det som leses opp.

Tre ting

Alle noterer ned 3 ting de husker fra dagens samling, og 3 ting de har lært. Læreren ber noe lese hva de har skrevet. Elevene kan selv velge hva de vil dele.

Neste gang

Fortell hva som er tema neste gang. Si til elevene at hvis det er noe de synes er problematisk med temaet, kan de si ifra til læreren så finner dere løsninger sammen.

Avslutningsritual

Avslutt alltid samlingene på samme måte. Ritualet skal være hyggelige og bidra til at elevene føler seg verdsatt. Et avslutningsritual kan være at alle elevene står i ring og sender klassebåndet i sirkelen mens man spiller et musikkstykke.

Klassebåndet lages ved at alle elever klipper til et tøyestykke på ca.50 cm. Hver elev får velge sitt tøyestykke. De kan eventuelt også få litt tid til å pynte det. Alle båndene knyttes så sammen til en sirkel. Vi foreslår at alle tøyestykkene legges i en haug, og så får en og en elev bind for øynene og trekker hvilket tøyestykke som skal være det neste. På den måten blir rekkefølge og sammensetning tilfeldig. Fordelen med å knytte båndene i stedet for å sy, er at man kan gi rom til nye tøyestykker dersom gruppa får nye medlemmer.

Klassebåndet er et symbol på at alle hører til, at alle har en plass i fellesskapet. Vi er knyttet til hverandre. Derfor er vi avhengig av hverandre og vi velger å ta vare på hverandre. I gruppa skal alle ta plass, og alle skal gi plass. Båndet sirkulerer og binder oss sammen.

Læreren kan også stå i døra og dele ut stå-på-kort eller seigmenn til elevene mens de forlater samlingen. Stå-på-kort ligger under ekstramateriell. De kan skrives ut og eventuelt lamineres.

vare på hverandre. I gruppa skal alle ta plass, og alle skal gi plass. Båndet sirkulerer og binder oss sammen.

Læreren kan også stå i døra og dele ut stå-på-kort eller seigmenn til elevene mens de forlater samlingen.

Stå-på-kort ligger under ekstramateriell.

De kan skrives ut og eventuelt lamineres.

Krøll og kast oppgaven

Tabu og hemmeligheter - ungdom

Svar på en eller flere oppgaver

1. Hva betyr tabu?

---

2. Nevn minst to tabuer som har med oppførsel å gjøre?

---

3. Nevn to tabuer du mener må være skikkelig vonde å slite med?

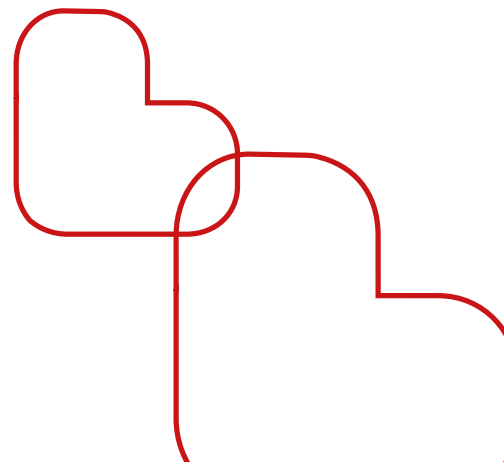
---

4. Hva kan gjøres for å stikke hull på vonde tabuer? Hvem kan hjelpe?

Seigmannen

